

VEČERNJA ŠKOLA

IZRADE WWW STRANICA

piše: Goran Vukšić

UVOD

Nagli razvoj računalne tehnologije uzrokovao je i napredak računalnih mreža. Kao jedna od najpoznatijih i najrazvijenijih mreža javlja se Internet, koji se naglo počeo razvijati krajem 1992. godine. Najveću zaslugu u tom razvoju imao je globalni informacijski sustav tzv. World Wide Web (WWW ili Web). Osnovna karakteristika tog sustava je uporaba hiperteksta (eng. hypertext), koji za razliku od "klasičnog" teksta ima mogućnost korištenja posebnih veza na druge tekstove.

Unutar Web sustava postoje četiri standarda koji ga definiraju:

URL (Uniform Resource Locator) - standard za postavljanje dokumenata;

HTTP (HyperText Transfer Protocol) - protokol za pristup hipertekstovnim dokumentima;

CGI (Common Gateway Interface) - standard za izradu Web programa;

HTML (HyperText Markup Language) - format za pisanje Web dokumenata.

U ostatku teksta ćemo se posvetiti HTML standardu.

HTML

HTML je poseban jezik koji se koristi pri izradi Web dokumenata. Uz pomoć tog jezika je moguće oblikovati dokumente koji sadrže tekst, slike, zvuk i "pokazivače" na druge dokumente.

HTML dokumenti su u osnovi datoteke u običnom tekstovnom formatu, poznatjem kao ASCII format. Te se datoteke mogu pisati i prepravljati u bilo kojem uređivaču teksta (eng. editor) kao što je naprimjer Notepad pod Windowsima ili VI na Unix radnim stanicama. Razvojem HTML-a došlo je i do razvoja HTML editora: programa koji služe isključivo za izradu HTML dokumenata. Postoje dva osnovna tipa HTML editora: "tekstualni" i "grafički". Grafički editori odmah prikazuju elemente dokumenta na mjestu na kojem bi se trebali nalaziti i za posjetitelja Web stranica. Za razliku od njih, tekstualni editori rade sa HTML kodom koji nude veću manipulaciju samim dokumentom. Trenutno najpoznatiji grafički editori su Macromedia Dreamweaver i Microsoft Frontpage 98, te Web Edit i Allaire Homesite kao predstavnici tekstualnih.

Jednom kreirani dokument moguće je pregledati

pomoću Internet preglednika (eng. browsera). Najkvalitetniji browseri koji se danas upotrebljavaju jesu Netscape Navigator (tj. Communicator) i Microsoftov Internet Explorer.

Osnovna značajka HTML dokumenta jesu "tagovi" koji se dodaju "klasičnom" tekstu, a sadrže posebne naredbe.

Svi "tagovi" se sastoje od osnovne naredbe i od atributa kojima se postiže bolja kontrola nad samom naredbom.

Najosnovniji tag koji se koristi je:

```
<HTML>
```

a služi nam za definiranje HTML dokumenta. Da bi računalo moglo raspoznati da se radi o naredbi, a ne o običnom tekstu, potrebo je naredbu staviti između znakova "<" i ">". Vrlo često se naredbe pojavljuju u paru pa na taj način definiraju početak i kraj naredbe:

```
<HTML> .....</HTML>
```

OSNOVNI HTML DOKUMENT

Svaki HTML dokument mora sadržavati određene, osnovne, naredbe.

To su <HTML>, <HEAD> i <BODY>, i to ovim redom:

```
<HTML>
<HEAD>
...
</HEAD>

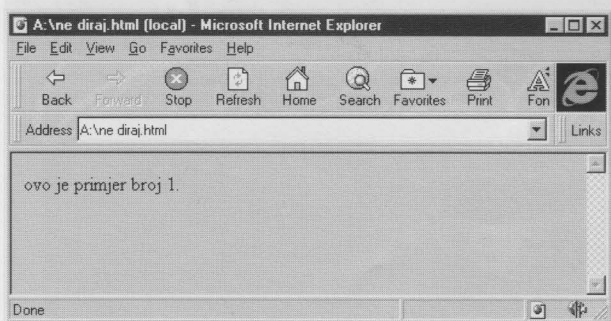
<BODY>
...
</BODY>
</HTML>
```

<HTML> dakle služi za definiranje HTML dokumenta; unutar naredbe <HEAD> se nalaze podaci koji se odnose na cijeli dokument (naslov, oblik i veličina slova i dr.), dok se "pravi" dokument nalazi između <BODY> i </BODY> naredbi.

primjer br.1

```
<HTML>
<HEAD>
</HEAD>
<BODY>
ovo je primjer broj 1.
</BODY>
</HTML>
```

Ukoliko sada snimimo ovaj dokument pod imenom "primjer1.html", moći ćemo ga pogledati

ako pokrenemo Web preglednik i izaberemo naredbu **File -> Open**.

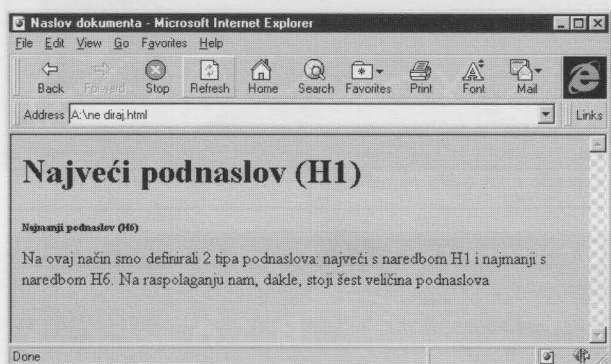
Primjer br.2

Gornji se dokument može nadograditi na sljedeći način:

```
<HTML>
<HEAD>
<TITLE>Naslov dokumenta</TITLE>
</HEAD>
<BODY>
<H1> Najveći podnaslov (H1)</H1>
<BR>
<H6> Najmanji podnaslov (H6) </H6>
<P>
```

Na ovaj način smo definirali 2 tipa podnaslova: najveći s naredbom H1 i najmanji s naredbom H6. Na raspolaganju nam, dakle, stoji šest veličina podnaslova

```
</P>
</BODY>
</HTML>
```


U ovom primjeru su upotrebljene neke nove naredbe:

`<TITLE>...</TITLE>` : naslov dokumenta koji se ispisuje na samom vrhu ekrana;

`<H1>...</H1>` ; `<H6>...</H6>` : definiranje najvećeg i najmanjeg podnaslova u dokumentu

`<BR>` : daje naredbu da se preskoči jedan red (naredba ne dolazi u paru!)

`<P>` : formira odlomak; poželjno je korištenje i "zatvaranje" odlomka (`</P>`)

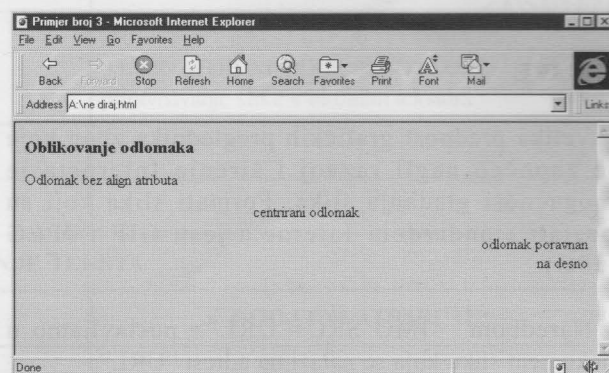
Kod naredbi za podnaslove i odlomke (`<H1> ... </H1>` ; `<H6> ... </H6>` i `<P> ... </P>`) mogu se koristiti i argumenti koji služe za definiranje horizontalnog položaja teksta: `align="center"` ili `align="right"`.

Npr.: `<P align="center">` odlomak sa centriranim tekstom `</P>`

Napomena: ukoliko se ne koristi atribut `align` nije potrebno "zatvoriti" naredbu sa `</P>`

Primjer br.3

```
<HTML>
<HEAD>
<TITLE>Primjer broj 3</TITLE>
</HEAD>
<BODY>
<H3> Oblikovanje odlomaka</H3>
<P>
Odlomak bez align atributa
<P align="center"> centrirani odlomak </P>
<P align="right"> odlomak poravnan
na desno </P>
</BODY>
</HTML>
```


POSTAVLJANJE VEZA (LINKOVA)

Najveća vrijednost HTML jezika je u njegovoj sposobnosti jednostavnog povezivanja tekstova, slika, dokumenata ili poglavlja dokumenata. Osnovna, vidljiva razlika između običnog teksta i linka je to što je link posebno obojen i potrtan. Tipovi veza koje se koriste su veze između: teksta i teksta te slike i slike.

Najčešća veza je ona između dva teksta. Naredba kojom se ista uspostavlja je:

```
<A HREF="URL"> . . . </A>
```

gdje URL označuje adresu dokumenta na koji se povezujemo, a između naredbi `<A>` i `</A>` se upisuje "opis" veze.

Naprimjer, `<A HREF="http://geodet.geof.hr/ekscentar">ekscentar online</A>` je naredba kojom ćemo uspostaviti vezu na dokument koji se nalazi na adresi `http://geodet.geof.hr/ekscentar`, a korisnik će na ekranu vidjeti ekscentar online te će se klikom na link prebaciti na gore navedeni dokument.

Sljedeća mogućnost je povezivanje dijelova tekstova unutar istoga dokumenta;

```
<A HREF="# ***"> ... </A>
```

gdje "# ***" predstavlja dio teksta na koji se vežemo. Važno je napomenuti i to da je potrebno definirati dio teksta na koji se vežemo pomoću

```
<A NAME="# ***"> ... </A>
```

Naredbom `<A HREF="URL# ***"> ... </A>` ćemo uspostaviti vezu sa dijelom teksta imenom "#***" na adresi "URL".

Ukoliko napišemo

```
<A HREF="velika.gif"> <IMG SRC="mala.gif" ></A>
```

dobivamo vezu kojom je omogućeno da se klikom na sliku "mala.gif" prebacimo na sliku "velika.gif" Više objašnjena o uporabi slika u nastavku.

Poseban oblik veze je veza na e-mail adresu.

```
<A HREF="mailto:ime@server"> ... </A>
```

 direktno šalje e-mail poruku na adresu `ime@server`.

Npr. `<A HREF="mailto:vukscha@usa.net">Goran Vukšić</A>`

SLIKE

Velika prednost grafičkih preglednika zbog koje je započeo nagli razvoj i širenje Interneta je mogućnost gledanja slika. Formati slika koji su postali standardom Interneta jesu GIF i JPEG (JPG).

Naredbom `<IMG SRC="URL">` postavljamo u dokument sliku koja se nalazi na adresi "URL".

```
<IMG SRC="beer.gif">
```

 postavlja sliku `beer.gif`

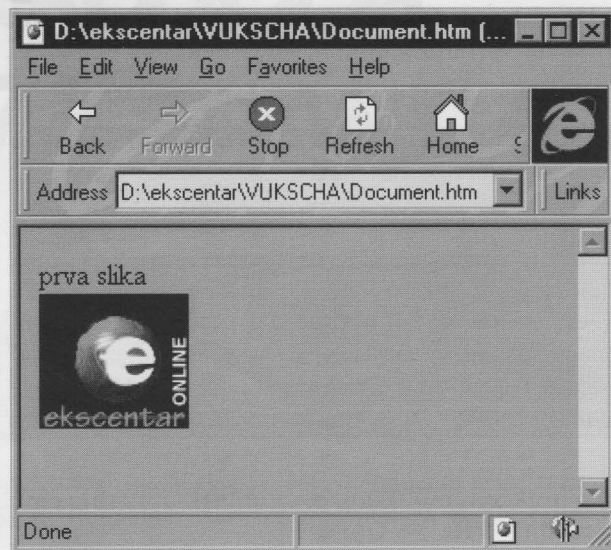
```
<IMG SRC="slike/beera.jpeg">
```

 postavlja sliku `beera.jpeg` koja se nalazi u poddirektoriju slike.

Radi bržeg i jednostavnijeg učitavanja poželjno je koristiti dva dodatna atributa kojima se određuje visina i širina slike: HEIGHT i WIDTH.

Sljedeći primjer prikazuje kod za izradu dokumenta koji će ispisati tekst "prva slika" i prikazati sliku "buttcl.jpg" koja ima širinu 81 i visinu 73.

```
<HTML>
<HEAD>
</HEAD>
<BODY>
prva slika
<BR>
<IMG SRC="buttcl.jpg" WIDTH=81 HEIGHT=73>
</BODY>
</HTML>
```


Dodatni atributi koji se mogu koristiti služe za pozicioniranje slika:

ALIGN=TOP – poravnava tekst s gornjim rubom slike

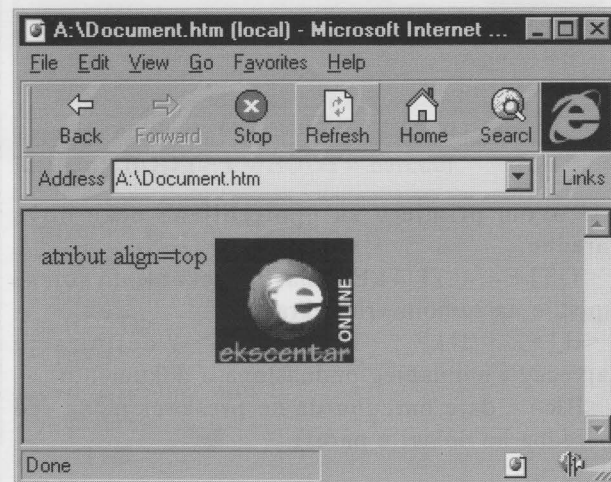
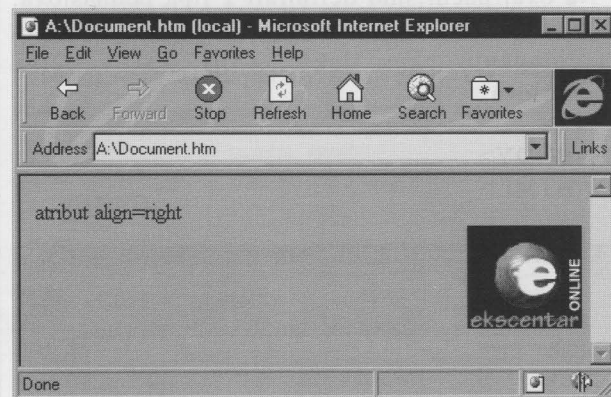
ALIGN=MIDDLE – poravnava tekst s sredinom slike

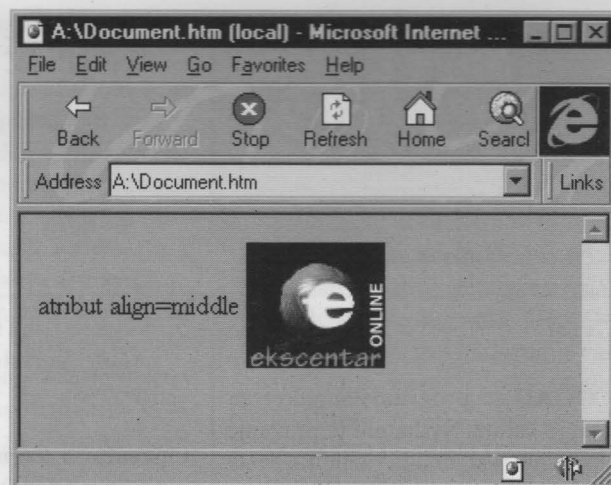
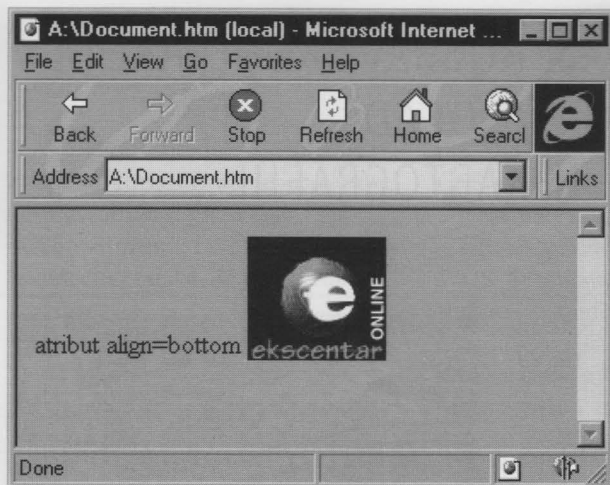
ALIGN=BOTTOM – poravnava tekst s donjim rubom slike

ALIGN=RIGHT – pozicionira sliku desno od teksta

Prema tome kod za postavljanje slike unutar dokumenta ima oblik:

```
<IMG SRC="URL" WIDTH=x HEIGHT=y ALIGN=
top / middle / bottom / right>
```


Tablica prikazuje osnovne HTML tagove i dodatne atribute

FORMATIRANJE STRANICE		
TAG	OBJAŠNJENJE	DODATNI ATRIBUTI
<A> </A>	kreiranje hipertekstovne veze	HREF="URL" - URL adresa ciljane adrese NAME="ime" - oznaka mjesta u dokumentu
<BODY> </BODY>	označavanje "tijela" HTML dokumenta	BACKGROUND="file" - adresa datoteke za pozadinu BGCOLOR="#rrggbb" - kod pozadinske boje
<HTML> </HTML>	označavanje čitavog HTML dokumenta	
<IMG>	ugradnja slika u dokument	SRC="file" - adresa GIF ili JPEG datoteke ALIGN=TOP, MIDDLE ili BOTTOM - poravnavanje slike s okolnim tekstom
<TITLE> </TITLE>	naslov WWW stranice	
FORMATIRANJE TEKSTA		
TAG	OBJAŠNJENJE	DODATNI ATRIBUTI
<B> </B>	ispisivanje teksta masnim (bold) slovima	
 	prelazak teksta u novi red	
<CENTER> </CENTER>	centriranje elemenata stranice	
<FONT> </FONT>	promjena veličine fonta	SIZE=n - veličina fonta COLOR="#rrggbb" - kod boje fonta
<H1> </H1> .... <H6> </H6>	podnaslovi razina od 1 6	ALIGN=CENTER ili RIGHT - centriranje teksta / pomak teksta u desno
<HR>	kreiranje horizontalne crte	SIZE=n - visina crte WIDTH=n% - širina crte
<I> </I>	ispisivanje teksta kosim (italic) slovima	
<P> </P>	označavanje jednog odlomka teksta	ALIGN=CENTER ili RIGHT - centriranje teksta / pomak teksta u desno

Nastavak u sljedećem broju.